

PROPAGANDA FIDEI

Escultura i Contrareforma

Escultura y Contrarreforma

Sculpture and Counter-Reformation

21/06/2017 - 14/01/2018

MUSEU
FREDERIC
MARÈS

Ajuntament de
Barcelona

1 Bust reliquiari d'una santa, primer quart del segle XVI. Països Baixos o Alemanya.

2 Maria Magdalena d'un Sant Enterrament, primera dècada del segle XVI. Països Baixos o Alemanya.

3 Mestre de la Santa Sang. Políptic de la Mare de Déu de la Soledat o els Set Dolors de la Mare de Déu, 1520-1525. Bruges (Països Baixos).

4 Manuel Álvarez. Presentació de la Mare de Déu, 1570-1576. Retaula major de l'església del monestir de la Santa Espina (Valladolid).

5 Sebastián Ducete. Crist crucificat, cap al 1600. Toro (Zamora).

6 Pedro de Mena. Sant Pere d'Alcántara, 1663-1673. Granada.

7 Santa Teresa a la seva cel·la, primera meitat del segle XVIII. Catalunya.

MUSEU FREDERIC MARÈS PLANTA 1. ESCULTURA

Sales

- 14, 15 i 17
Gòtic, (s. XV)
- 16
Teixit i indumentària
- 18-24
Renaixement, (s. XVI)
- 25-27
Barroc, (s. XVII-XVIII)
- 28
Segle XIX. Catalunya

PROPAGANDA FIDEI

Escultura i contrareforma

Itinerari vinculat a l'exposició *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII*, del Museu d'Història de Barcelona, a partir d'escultures religioses singulars dels segles XVI al XVIII, les quals posen de manifest el paper que va tenir l'art a l'època de la Contrareforma.

La Reforma protestant, que té el seu origen històric el 31 d'octubre del 1517, quan Martí Luter va clavar les noranta-cinc tesis a la porta de l'església del castell de Wittenberg, tenia tres principis fonamentals: la justificació per la fe, el sacerdocí universal i l'autoritat de la Bíblia, dels quals el primer era, de fet, l'eix de tot el conjunt doctrinal.

Aquests principis luterans van modificar profundament l'estructura de les noves Esglésies reformades, ja que es va negar la supremacia del papat i de la jerarquia episcopal i van ser eliminats els ordes religiosos i el culte a les imatges.

L'emperador Carles V va convocar el 1530 a Augsburg tots els prínceps i representants de ciutats a una reunió de la Dieta Imperial per tal de discutir les controvèrsies doctrinals entre catòlics i protestants i restablir la pau religiosa.

Els luterans presentaren un text, la confessió d'Augsburg, que tractava dels abusos i desviacions de l'Església de Roma i d'assumptes de doctrina. Aquest text fou firmat pels prínceps luterans i llegit davant la Dieta, i és considerat un dels símbols confessionals que identifiquen l'Església evangèlica luterana.

Pel que fa al culte a les imatges, podem llegir en el seu article 20: «Respecte del culte dels sants ensenyen els nostres que cal tenir memòria dels sants per enfortir la nostra fe veient com ells van rebre la gràcia i com van ser ajudats mitjançant la fe. A més, hem de seguir l'exemple de les seves bones obres, cadascú d'acord amb llur vocació [...]. Però no es pot demostrar amb l'Esclat que s'hagi d'invocar els sants i implorar la seva ajuda».

Per contrarestar les idees de la Reforma protestant i fomentar una veritable reforma catòlica, el papa Pau III

va convocar el concili de Trento (1545-1563). Durant les sessions es van elaborar alguns decrets que tindrien conseqüències per al desenvolupament de l'art durant els segles XVI i XVII en les comunitats catòliques.

En aquest punt, cal destacar el text *Invocació, veneració i relíquies dels sants, i de les sagrades imatges*, que diu: «Mana el Sant Concili a tots els Bisbes, i altres persones que tenen el càrrec i l'obligació d'ensenyar, que instrueixin amb exactitud els fidels davant totes les coses, sobre la intercessió i invocació dels sants, honor de les relíquies, i ús legítim de les imatges, segons el costum de l'Església Catòlica i Apostòlica, rebuda des dels temps primitius de la religió cristiana [...]».

Els camps estaven ben delimitats, i l'art va jugar el paper que se li assignava en cadascun d'ells.

De la lectura del decret tridentí es pot despendre que l'art es convertia, per a l'Església catòlica, en un instrument de propaganda al servei de la fe, i mitjançant la profusió artística es volia estimular la pietat i la devoció en els fidels. Per això es demanava als artistes que l'art fos entès amb facilitat per la gent; que s'expliqués la història sagrada centrant-se en el que era principal; i que es tractessin els temes religiosos de manera elevada.

La Contrareforma va basar la propagació de la fe més en l'emoció que en el pensament, i va desenvolupar un art emotiu, teatral, amb un gran sentit escenogràfic, un art que es valia de la suggestió i del prestigi, un art que combinava l'arquitectura, la pintura i l'escultura per actuar sobre l'espectador, invitant-lo a participar de les agonies i èxtasis de les representacions del Crist crucificat, la Verge i els sants.

Antoni Gelonch Viladegut

PROPAGANDA FIDEI

Escultura y Contrarreforma

Itinerario vinculado a la exposición *Imágenes para creer. Católicos y protestantes en Europa y Barcelona, siglos XVI-XVIII*, del Museo de Historia de Barcelona, a partir de singulares esculturas religiosas de los siglos XVI al XVIII, las cuales ponen de manifiesto el papel que tuvo el arte en la época de la Contrarreforma.

La Reforma protestante, promovida por Martín Lutero a partir de 1517, se basaba en tres principios fundamentales: la justificación por la fe –eje de todo el conjunto doctrinal–, el sacerdocio universal y la autoridad de la Biblia. Estos principios luteranos modificaron profundamente la estructura de las nuevas Iglesias reformadas, ya que se negó la supremacía del papado y de la jerarquía episcopal y se eliminaron los órdenes religiosos y el culto a las imágenes.

La Europa del emperador Carlos V, debido a las controversias religiosas, se acabó dividiendo entre principios luteranos y católicos.

Para contrarrestar las ideas de la Reforma protestante y fomentar una verdadera reforma católica, el papa Pablo III convocó el concilio de Trento (1545-1563), algunos de cuyos decretos tendrían consecuencias para el desarrollo del arte durante los siglos XVI y XVII en las comunidades católicas, como la obligación de instruir a los fieles en la intercesión e invocación de los santos y la veneración de sus reliquias.

A partir de la Contrarreforma, la Iglesia católica convirtió el arte en un instrumento de propaganda al servicio de la fe. Un arte que se basaba más en la emoción que en el pensamiento, y que tenía como objetivo fundamental estimular la piedad y la devoción de los fieles.

PROPAGANDA FIDEI

Sculpture and Counter-Reformation

This itinerary is associated with the *Imágenes para creer (Images to Believe. Catholics and Protestants in Europe and Barcelona, 16th-18th Centuries)* exhibition at the Museo d'Història de Barcelona (History Museum of Barcelona), which examines unique religious sculptures from the 16th to 18th centuries that reveal the role that art played in the age of the Counter-Reformation.

The Protestant Reformation promoted by Martin Luther in 1517 was based on three fundamental principles: justification for the faith, the cornerstone of all doctrine; the universal priesthood; and the authority of the Bible. These Lutheran principles profoundly changed the structure of the new reformed churches by denying the supremacy of the papacy and the Church hierarchy and eliminating the religious orders and the worship of images.

The Europe of the Emperor Charles V, which had resulted from religious controversies, ended up being divided between Lutheran and Catholic princes.

To counter the ideas of the Protestant Reformation and foster a true Catholic Reformation, Pope Paul III called the Council of Trent (1545-1563). Some of its resulting decrees had consequences on the development of art in Catholic communities during the 16th and 17th centuries, such as the obligation to instruct the faithful in the intercession and invocation of the saints and the veneration of their relics.

After the Counter-Reformation, the Catholic Church turned art into an instrument of propaganda serving the faith. This art was based more on emotion than on thinking, and its primary aim was to stimulate piety and devotion among the faithful.

Exposició temporal *Imatges per creure. Catòlics i protestants a Europa i Barcelona, segles XVI-XVIII*, Museu d'Història de Barcelona, Saló del Tinell, plaça del Rei, s/n, 08002, Barcelona. Del 21 de juny del 2017 al 14 de gener del 2018.

El tiquet d'entrada de l'exposició permet visitar el Museu Frederic Marès amb tarifa reduïda. El tiquet d'entrada del Museu Frederic Marès permet visitar l'exposició amb entrada reduïda.

Vàlid fins al 14 de gener del 2018.

Exposición temporal *Imágenes para creer. Católicos y protestantes en Europa y Barcelona, siglos XVI-XVIII*, Museo de Historia de Barcelona, Saló del Tinell, Plaça del Rei, s/n, 08002, Barcelona. Del 21 de junio de 2017 al 14 de enero de 2018.

El ticket de entrada permite visitar el Museo Frederic Marès con tarifa reducida. El ticket de entrada del Museo Frederic Marès permite visitar la exposición con entrada reducida.

Válido hasta el 14 de enero de 2018.

Temporary exhibition *Images to Believe. Catholics and Protestants in Europe and Barcelona, 16th-18th Centuries*, Museo d'Història de Barcelona, Saló del Tinell, Plaça del Rei, s/n, 08002, Barcelona. From 21 June 2017 to 14 January 2018.

A ticket to the exhibition also includes admission to the Museu Frederic Marès with the discounted ticket price.

A ticket to the Museu Frederic Marès also includes admission to the exhibition with the discounted ticket price.

Valid until 14 January 2018.

Informació / Información / Information
Museu Frederic Marès
Plaça de Sant Iu, 5
08002 Barcelona
Tel. +34 932 563 500
Fax +34 933 194 116
museumares@bcn.cat
www.museumares.bcn.cat

facebook.com/MuseuFredericMares
Twitter: @MuseuFMares

Transports / Transportes / Transport
- Metro / Underground: L4 (Jaume I)
- Autobús / Bus: v15, v17, 45 i 120
- Bus turístic / Bus turístico / Tourist Bus:
Ruta Sud (Barri Gòtic) /
Ruta Sur (Barrio Gótico) /
Southern route (Gothic Quarter)

Horaris / Horarios / Hours
- De dimarts a dissabte de 10 a 19 h
Diumenges i festius d'11 a 20 h
Dilluns tancat, excepte festius
Tancat els festius: 1 de gener, 1 de maig,
24 de juny i 25 de desembre

- De martes a sábado de 10 a 19 h
Domingos y festivos de 11 a 20 h
Lunes, cerrado, excepto festivos
Cerrado los festivos: 1 de enero,
1 de mayo, 24 de junio y 25 de
diciembre

- Tuesday to Saturday - 10.00 - 9.00 h
Sunday and Holidays - 11.00 - 20.00 h
Monday, except Holidays closed
Annual closed: 1st January, 1st May,
24th June and 25th December

museumares.bcn.cat
facebook.com/MuseuFredericMares
twitter.com/MuseuFMares